

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 20/94

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Richarda Rapanta a členov senátu JUDr. Jána Klučku a JUDr. Viery Mrázovej na neverejnom zasadnutí 31. mája 1994 vo veci návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky o výklad § 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. o navrátení majetku Komunistickej strany Česko -Slovenska ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky rozhodol, že p o d á v a tento výklad:

1. Okruh hnutelných vecí, ktoré politické strany, ich orgány a organizačné zložky vymenované v § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. sú povinné vydať štátu Českej a Slovenskej Federatívnej Republike podľa § 1 ods. 1 tohto ústavného zákona, možno určiť len s uplatnením § 1 ods. 2 ústavného zákona č. 496/1990 Zb., lebo tento vymenúva tie hnutelné veci, ktoré nie sú politické strany ich orgány a organizačné zložky vymenované v § 1 ods. 1 tohto ústavného zákona povinné vydať.

2. Okruh hnutelných vecí určený uplatnením ustanovení § 1 ods. 1 a ods. 2 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. (bod 1.) a k nemu sa viažúce všetky povinnosti vyplývajúce z tohto ústavného zákona treba uplatňovať na účely ústavného zákona č. 496/1990 Zb. v celom jeho rozsahu, lebo iný spôsob určenia, ani iný okruh hnutelných vecí tento ústavný zákon neupravuje.

3. Povinnosť politických strán, ich orgánov a organizačných zložiek vymenovaných v § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb., upravená v § 1 ods. 3 tohto ústavného zákona, t. j. vydať do tridsať dní odo dňa účinnosti tohto ústavného zákona štátu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, peňažnú sumu zodpovedajúcu cene vecí alebo majetkových práv uvedených v § 1 ods. 1 k 31. decembru 1989, sa nevzťahuje na hnutelné veci tvoriace súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacía cena k 31. decembru 1989 nebola vyššia ako 5 000 Kčs, pretože nepatria do okruhu druhovo určených hnutelných vecí podľa § 1 ods.1 tohoto ústavného zákona, ku ktorým sa viaže povinnosť vydať peňažnú sumu podľa § 1 ods. 3 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

4. Ustanovenie § 1 ods. 4 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. na účely výkladu spornej veci nemá právny význam.

O d ô v o d n e n i e

Ústavný súd Slovenskej republiky 11. februára 1994 dostal návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na začatie konania o výklad § 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. o navrátení majetku Komunistickéj strany Česko Slovenska ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len "ústavný zákon"). Skupina poslancov poverila poslanca [REDAKOVANÉ], advokáta, Štefánikova ulica č. 2, Košice, aby za ňu konal pred ústavným súdom. Ako iné štátne orgány, ktoré si ustanovenie ústavného zákona nesprávne vykladajú sú označené okresné úrady v Trnave, Bardejove, v Bratislave (tento bez bližšieho určenia), vláda Slovenskej republiky a Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Z predloženého návrhu a priložených materiálov vyplynulo, že odporcom je aj Okresný úrad vo Zvolene.

Keďže konanie o výklad ústavných zákonov je neverejné, nebolo potrebné vyzývať tieto štátne orgány, aby si na konanie pred ústavným súdom ustanovili zástupcu (§ 21 ods. 3 a § 38 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov).

Ústavný súd skúmal, či splnil ďalšiu procesnú podmienku potrebnú pre začatie konania o výklad ústavných zákonov, a to, či je **v e c s p o r n á**. Z návrhu a k nemu

priložených uznesení vlády ČSFR č. 901 z 20. decembra 1990 a č. 611 z 30. septembra 1991, z rozsudkov všeobecných súdov, v ktorých navrhovateľmi boli uvedené okresné úrady, i z listov ministra financií Slovenskej republiky z 10. decembra 1992 a z 20. septembra 1993 je zrejmé, že spornosť v danej veci spočíva v rozdielnom výklade § 1 ústavného zákona, a to konkrétne ustanovení odsekov 1, 2 a 3 vo väzbe na povinnosť politických strán uvedených v odseku 1 **vydať peňažnú sumu zodpovedajúcu cene hnutelných vecí tvoriacich súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacía cena nebola k 31. decembru 1989 vyššia ako 5000 Kčs, pokiaľ ku dňu účinnosti tohto ústavného zákona neboli v ich držaní.**

Navrhovateľ tvrdí, že povinnosť vydania peňažnej sumy sa síce v plnom rozsahu vzťahuje na všetky veci uvedené v § 1 ods. 1 ústavného zákona, avšak s výnimkou hnutelných vecí uvedených v odseku 2 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Podľa tvrdenia navrhovateľa z rovnakého záveru vychádzalo aj uznesenie vlády ČSFR č. 901 z 20. decembra 1990, neskôr vláda ČSFR dodatočne upravila toto uznesenie, a to uznesením č. 611 z 30. septembra 1991, čím sa v praxi zmenil postup okresných úradov štátnej správy pri preberaní majetku bývalej KSČ. Tým začali pri aplikácii ústavného zákona vznikajú spory, ktorých podstata je vo výklade ustanovenia § 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Podľa navrhovateľa je ustanovenie § 1 ústavného zákona sporné z hľadiska určenia predmetu navrátenia majetku. Pri jeho určení treba vychádzať z celého znenia tohoto ustanovenia, t. j. vrátane odseku 2. V spojení s odsekom 3, to znamená, že peňažná suma, ktorú majú právnické osoby uvedené v § 1 ods. 1 ústavného zákona vydať, má zodpovedať cene vecí, na ktoré sa vzťahuje povinnosť faktického navrátenia s plným rešpektovaním dikcie § 1 ods. 2.

Vláda ČSFR podľa navrhovateľa rozšírila výkladom ustanovenie § 1 ústavného zákona o predmety podliehajúce navráteniu, a tým aj povinnosti vydať získané finančné prostriedky ich odpredajom, i na veci uvedené v § 1 ods. 2 ústavného zákona t. j., že i hnutelné veci tvoriace súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacía cena nebola vyššia ako 5 000 Kčs, ak došlo po 1. januári 1990 k ich predaju. Povinným osobám uložila vláda povinnosť takto získané finančné prostriedky odovzdať okresnému úradu. V návrhu sa ďalej uvádza, že na základe uznesenia vlády ČSFR č. 611 z 30.

septembra 1991 začali vykladať orgány štátnej správy poverené vykonávaním ústavného zákona so zreteľom na jeho § 4, a to na základe administratívneho vzťahu (§ 1 ods. 3 zák. č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy v znení neskorších predpisov) a v konaní pred súdom i Najvyšší súd Slovenskej republiky, tento ústavný zákon extenzívne.

Vzhľadom na vznikajúce rozpory pri aplikácii ústavného zákona, obrátila sa Strana demokratickej ľavice Slovenska ako povinná osoba listom z 20. septembra 1993 na príslušného člena vlády Slovenskej republiky, p. Júliusa Tótha, ministra financií Slovenskej republiky v záujme urýchlenia vysporiadania majetku KSC a dosiahnutia nápravy, avšak bez úspechu.

Vláda Slovenskej republiky formuluje svoje stanovisko vo vyjadrení k návrhu skupiny poslancov (list predsedu vlády Jozefa Moravčíka z 22. apríla 1994) spôsobom, z ktorého je taktiež spornosť veci zrejmalá. V liste sa uvádza rovnako, že "z dikcie § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. o navrátení majetku Komunistickej strany Česko-Slovenska ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky je nesporné, že povinnosť vydať majetok štátu mohol povinný subjekt splniť len za predpokladu, že majetok podliehajúci režimu ústavného zákona, ktorý mal v držaní k 31. decembru 1989 mal v reálnej držbe aj ku dňu účinnosti ústavného zákona, t.j. k 1. januáru 1991. Spod tohoto režimu (spod režimu vydania štátu) boli vyňaté len tie hnutelné veci, ktoré povinný subjekt mal ku dňu účinnosti ústavného zákona vo svojej dispozičnej sfére. Na spôsob vysporiadania majetku, ktorého držbu v období od 1. januára 1990 do 1. januára 1991 povinný subjekt stratil, a z tohto dôvodu ho nemohol vydať podľa § 1 ods. 1 štátu do 31. januára 1991, sa vzťahuje odsek 3 cit. paragrafu.

Z dikcie ustanovenia § 1 úst. zákona č. 496/1990 Zb. vyplýva záver, že povinný subjekt bol povinný poskytnúť štátu peňažnú náhradu za majetok, ktorý mal v držaní k 31. decembru 1989, a s ktorým naložil do účinnosti ústavného zákona iným spôsobom než predpokladá ústavný zákon (vydaním štátu alebo bezodplatným prevodom do vlastníctva iných subjektov s povolením Federálneho ministerstva financií)."

Vláda vo vyjadrení ďalej uvádza, že "v intenciách splnomocňovacieho ustanovenia § 4 ústavného zákona upravila vláda ČSFR po dohode s vládou Českej republiky a vládou Slovenskej republiky podrobnosti a postup pri vykonávaní ústavného zákona uznesením č. 901 z 20. decembra 1990, (jeho prílohou je "Postup na prevzatie majetku podľa ústavného

zákonu o navrátení majetku KSČ ľudu ĀSFR"). Prílohu tohto uznesenia upresnila vláda ĀSFR prílohou Ā. 1, ktorú schválila uznesením Ā. 611 z 30. septembra 1991. Citovanými uzneseniami, resp. ich prílohami vláda ĀSFR upravila predovšetkým aplikačnú stránku preberacieho konania a rozsah preberaného majetku. V súvislosti s touto skutočnosťou sa vo vyjadrení uvádza, Āo vláda ĀSFR vyňala spod režimu ústavného zákona a upresnila tým veci vymedzené v ustanovení § 1 ods. 2 ústavného zákona (hnutel'né veci tvoriace súčasť obdobného vybavenia, ktorých obstarávacía cena nebola vyššia ako 5 000 korún). Aplikačná prax však ukázala, že i napriek tomuto upresneniu sa veľmi ťažko určoval rozsah týchto vecí jednotne a ťažko zabezpečovala jednotná aplikácia cit. ustanovenia ústavného zákona Ā. 496/1990 Zb. Preto vláda ĀSFR v prílohe Ā.1 k uzneseniu Ā. 611 z 30. septembra 1991, s použitím všeobecne známych pojmov účtovnej evidencie, určila hnutel'né veci vymedzené v ust. § 1 ods. 2 ústavného zákona t.j. veci, ktoré povinný subjekt nevydáva štátu, ako predmety postupnej spotreby v používaní, materiál v používaní a materiál vedený na účtoch 100 a 101 ako kancelárske potreby.

Súčasne vo väzbe na znenie odseku 3 cit. paragrafu ako podrobnosť uviedla, že v prípade odplatného predaja týchto vecí po 1. januári 1990 bol povinný subjekt povinný vydať štátu finančné prostriedky získané predajom.

Uvedený postup vlády ĀSFR je v súlade s dikciou splnomocňovacieho ustanovenia § 4 ústavného zákona a plne korešponduje s ustanovením § 1 ods. 3 ukladajúcim povinnému subjektu povinnosť vydať štátu peňažnú náhradu za majetok, s ktorým naložil po 1.januári 1990, a preto tento majetok nemôže vydať štátu v jeho naturálnej podobe.

Z uvedeného vyplýva, že táto povinnosť nebola uložená povinnému subjektu uznesením vlády ĀSFR Ā. 611 z 30. septembra 1990, ale priamo ustanovením § 1 ods. 3 ústavného zákona, preto nemožno súhlasiť s argumentáciou navrhovateľa v Āasti IV. návrhu na začatie konania."

Vo vyjadrení vlády Slovenskej republiky sa ďalej uvádza, že zhodné právne stanovisko zaujal i Najvyšší súd Slovenskej republiky (pokiaľ išlo o určenie povinnosti vydať štátu finančné prostriedky získané za hnutel'né veci vymedzené v ustanovení § 1 ods. 2, ktoré povinný subjekt predal po 1. januári 1990) a tieto rozsudky (Ā. k. 2 Cdo 63/93 a Cdo 107/93) k vyjadreniu pripojil.

Vláda Slovenskej republiky na ďalšie konanie, v mene vlády, pred ústavným súdom o predmetnom návrhu skupiny poslancov, poverila podpredsedu vlády Ivana Šimku (uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 364 z 19. apríla 1994).

Ministerstvo financií Slovenskej republiky vo svojom vyjadrení k návrhu skupiny poslancov (list ministra financií Slovenskej republiky Rudolfa Filkusa z 23. marca 1994) jednoznačne uvádza rozdielny názor na výklad § 1 ústavného zákona, než aký má navrhovateľ. Tvrdí, že "ustanovenie odseku 2 plne korešponduje s ustanovením odseku 1 citovaného paragrafu, z čoho logicky vyplýva, že spod režimu ústavného zákona (spod režimu vydania štátu) boli vyňaté len tie hnutelné veci, ktoré povinný subjekt mal ku dňu účinnosti ústavného zákona vo svojej dispozičnej sfére. Spôsob vysporiadania majetku, ktorého držbu v období po 1. januári 1990 stratil, a ktorý preto nemohol vydať štátu do 31. januára 1991, rieši podľa nášho názoru odsek 3 citovaného paragrafu. V intenciách tohto paragrafu bol povinný subjekt do 31. januára 1991 vydať štátu peňažnú sumu zodpovedajúcu cene tohto majetku k 31. decembru 1989, pokiaľ už pred účinnosťou citovaného ústavného zákona neprešlo vlastnícke právo na štát alebo pokiaľ tento majetok nebol prevedený bezodplatne do vlastníctva iných subjektov s povolením Federálneho ministerstva financií (ods. 4)".

Navrhovateľom označené okresné úrady sa súdnou cestou domáhali, konkrétne voči KSS-SDL, vydania aj peňažnej sumy, získanej odpredajom vecí tvoriacich súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacia cena k 31. decembru 1989 nebola vyššia ako 5000 Kčs, ak k ich odpredaju došlo po 1. januári 1990. Z obsahu ich návrhov v konaní pred súdmi je spornosť vecí jednoznačná.

Táto vyplýva tiež z vyjadrení Okresných úradov v Bardejove a v Trnave k návrhu skupiny poslancov.

Okresný úrad v Bardejove správnosť svojho názoru odlišného od názoru navrhovateľa opiera okrem iného, o skutočnosť, že "ústavný zákon č. 496/1990 Zb. upravoval postup pri preberaní majetku KSČ-SDL len rámcovo, § 4 citovaného ústavného zákona splnomocnil vládu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky upraviť po dohode s vládou Slovenskej republiky podrobnosti a postup pri vykonávaní tohto ústavného zákona.

Pri preberaní majetku KSČ Okresný úrad v Bardejove postupoval podľa ústavného zákona č. 496/1990 Zb. a uznesení vlády ČSFR č. 901/1990 z 20.12.1990 a 611/1991 z

30.9.1991, ktoré sú podľa § 1 ods. 3 zák. č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy, pre okresné úrady záväzné.

Okresný úrad v Trnave vo vyjadrení k návrhu opiera svoj názor v danej veci o záver, že "ústavný zákon č. 496/1990 Zb.

o navrátení majetku KSČS ľudu ČSFR stanovuje v § 1 ods. 1 g e n e r á l n u p o v i n n o s ť " pre povinné subjekty uvedené v tomto ustanovení vydať štátu do 30 dní odo dňa účinnosti ústavného zákona nehnuteľné a hnutel'né veci, peňažné prostriedky a majetkové práva, ktoré mala bývalá Komunistická strana Česko Slovenska v držaní k 31. decembru 1989. Poukazuje na splnomocňovacie ustanovenie § 4 cit. ústavného zákona a osobitne na Prílohu II. časti postupu uvedeného v prílohe uznesenia vlády ČSFR č. 901/90, podľa ktorej "majetok dotknutý úst. zákonom preberajú do vlastníctva štátu okresné úrady, v územnom obvode ktorých sa nachádzal orgán alebo organizačná zložka politických strán k 31. decembru 1989, a to podľa stavu v účtovníctve ku dňu 31. decembru 1989. Uznesením vlády ČSFR č. 611/91 zo dňa 30. septembra 1991 bol spresnený postup k prevzatiu majetku podľa úst. zákona o navrátení majetku KSČ ľudu ČSFR schváleného uznesením vlády ČSFR č. 901/90. Podľa časti II. ods.1 spresneného postupu hnutel'né veci, ktoré tvoria súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých nadobúdacia hodnota nebola vyššia ako 5 000 Kčs povinné strany nevydávajú. Ak však došlo po 1. januári 1990 k ich odpredaju, sú uvedené politické strany povinné finančné prostriedky odovzdať okresnému úradu". Ďalej Okresný úrad v Trnave poukazuje na to, že "v zmysle § 1 zák. č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy okresné úrady sa vo svojej činnosti spravujú všeobecne záväznými právnymi predpismi a v ich medziach uzneseniami vlády, smernicami a inými opatreniami ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy", z čoho je zrejmé, že v plnom rozsahu uplatňovali uznesenia vlád, týkajúce sa preberania majetku politických strán uvedených v § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Vo vyjadrení Okresného úradu vo Zvolene sa uvádza, že pohľadávka štátu voči OV SDE je predmetom súdneho sporu, ktorý dosiaľ nebol právoplatne ukončený, a preto nemôžu zaujať stanovisko k spornosti výkladu ustanovenia § 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.. Z tohoto dôvodu nemožno Okresný úrad vo Zvolene považovať ďalej za účastníka konania v nadväznosti na § 45 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z..

Ústavný súd z rozsudkov všeobecných súdov pripojených k návrhu skupiny poslancov, k vyjadreniu vlády Slovenskej republiky i k vyjadreniu Ministerstva financií Slovenskej republiky zistil, že postup všeobecných súdov pri rozhodovaní sporov vo veci navrátenia majetku bývalej KSČ nie je jednotný, čo vyplýva z rozhodnutí súdov nachádzajúcich sa v spise.

Okresný súd v Bardejove rozsudkom č. k. 7 C 694/92-22 v plnom rozsahu zamietol návrh Okresného úradu v Bardejove proti Okresnému výkonnému výboru Strany demokratickej ľavice, ktorým sa domáhal vydania finančných prostriedkov, získaných odpredajom prebytočných základných prostriedkov a predmetov postupnej spotreby po 31. decembri 1989; navrhovateľ sa pritom odvolával na uznesenia vlády ČSFR č. 611 z 30. septembra 1991 a 901 z 20. decembra 1990.

Podľa názoru súdu, išlo len o interné pokyny pre okresné úrady, ako majú postupovať pri preberaní majetku podľa ústavného zákona č. 496/1990 Zb., ktoré nemajú všeobecnú právnu silu a nemôžu byť v rozpore s ústavným zákonom, ktorého ustanovenia nemôžu ani meniť. Odporca odpredal také veci, na ktoré sa nevzťahovali ustanovenia ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Okresný súd vo Zvolene rozsudkom č. k. 15 C 13/92-55 zaviazal odporcu Okresný výbor SDL Zvolen zaplatiť navrhovateľovi Okresnému úradu vo Zvolene sumu, ktorá predstavuje peňažnú náhradu za veci a majetkové práva podliehajúce vydaniu, vrátane finančných prostriedkov za odpredaj predmetov postupnej spotreby a predmetov mimo kancelárskeho vybavenia; návrhu vyhovel čiastočne.

Vo svojom rozhodnutí vychádzal z názoru, že aplikáciou citovaného ústavného zákona a vládneho uznesenia, ako vykonávacieho predpisu zakotvujúceho podrobnosti a postup pri vykonávaní ústavného zákona, vydaného na základe § 4 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. je odporca povinný zaplatiť navrhovateľovi tam uvedenú peňažnú sumu, z titulu peňažnej hodnoty. Z vykonaného dokazovania vyvodil záver, že nárok navrhovateľa v zmysle ústavného zákona č. 496/1990 Zb., a to § 1 ods. 2 v spojitosti s uznesením bývalej vlády ČSFR č. 611/1990 je v priznanej výške dôvodný, a preto návrhu vyhovel.

Proti rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie obaja účastníci.

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako odvolací súd v tejto veci rozsudkom č.k. 11 Co 883/93-82 rozhodnutie Okresného súdu vo Zvolene zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie,

a to ako z dôvodu procesného, tak aj vecného pochybenia. Vyslovil názor, že ustanovenia § 1 ods. 3 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. nemožno uplatňovať na veci vylúčené ustanovením § 1 ods. 2 tohto ústavného zákona. Konštatuje ďalej, že potom je ale uznesenie bývalej federálnej vlády č.611 zo dňa 30. septembra 1991 v bode 1 písm. b) s prílohou č. 1 v časti II. ods. 1, veta druhá v rozpore s § 1 ods. 2 citovaného ústavného zákona.

Krajský súd v Bratislave, ako odvolací súd Okresného súdu v Trnave vo veci navrhovateľa Slovenská republika Okresný úrad Trnava proti odporcovi Strana demokratickej ľavice, Okresný výbor Trnava rozsudkom č.k. 12 C 219/92 zamietol rozsudok súdu prvého stupňa č.k. 12 C 219/92-58, ktorým tento zaviazal odporcu zaplatiť tam uvedenú sumu titulom finančnej protihodnoty veci postupnej spotreby, v ktorých nadobúdacia hodnota nebola vyššia ako 5 000 Sk, ktoré odporca do 1. januára 1992, odpredal.

Krajský súd dospel k záveru, že podľa ustanovenia § 1 ods. 2 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. sa ustanovenie § 1 nevzťahuje na hnutelné veci tvoriace súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacía cena nebola vyššia ako 5 000 Kčs.

Ďalej konštatoval, že podľa § 1 ods. 2 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. ostali veci v ňom uvedené vo vlastníctve odporcu a tento ako vlastník, s týmito vecami mohol nakladať, teda aj predáť. Podľa názoru odvolacieho súdu sa ustanovenie § 1 ods. 3 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. na predmetné veci, resp. na ich finančnú protihodnotu, lebo povinnosť vydať peňažnú sumu zodpovedajúcu cene veci alebo majetkových práv, sa vzťahuje k § 1 ods. 1 citovaného ústavného zákona, ale nie na veci uvedené v § 1 ods. 2 ústavného zákona.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodoval o navrátení majetku KSS-SDE v konaní č. k. 2 Cdo 63/93 a č. k. 3 Cdo 107/93.

V prvom rozhodnutí Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že "povinnosť upravená v § 1 ods. 1 sa vzťahuje na všetky hnutelné a nehnuteľné veci, peňažné prostriedky a majetkové práva s výnimkou tých, ktoré boli bezplatne prevedené do vlastníctva iných osôb s povolením bývalého Federálneho ministerstva financií v priebehu roka 1990 (§ 1 ods. 1 ústavného zákona in fine). V riešenej veci bolo nesporné, že žalovaný v priebehu roka 1990 previedol bez povolenia vtedajšieho Federálneho ministerstva financií vlastníctvo hnutelných vecí, spĺňajúce podmienky uvedené v § 1 ods. 2 ústavného zákona, a

preto je povinný vydať peňažnú sumu v zmysle § 1 ods. 3 ústavného zákona č. 496/1990 Zb."

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 3 Cdo 107/93 "treba komplexne posudzovať celý problém vydania majetku KSC, a to aj s ohľadom na zákonné opatrenie Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 177/1990 Zb. v znení neskorších predpisov. Ukončenie jeho účinnosti neznamenal jeho zrušenie alebo vyvodenie odlišnej úpravy. Došlo tu k prijatiu zákona, čo vydanie zákonného opatrenia Predsedníctva FZ, ak malo ísť o trvalú úpravu, vždy predpokladalo."

Ďalej sa v rozsudku uvádza, že k § 4 úst. zákona bola vydaná úprava vlády ČSFR, a to uznesením vlády č. 901/1990 a č. 611/1991. Podľa príloh k týmto vládnym uzneseniam možno vyvodit', že aj ústavný zákon vychádzal zo zákonného opatrenia.

Komplexne treba celý problém odovzdania majetku KSC štátu posudzovať, a niet dôvodu dávať jednotlivým právnym normám rôzne výklady na ten istý problém. Nie je na mieste ani polemika o sile právnej normy a v dôsledku toho aj realizácie a postupu pri preberaní majetku štátom, keďže vládne uznesenia neriešia čo sa má vydať, ale postup pri preberaní majetku, z ktorého možno vyvodit' ako vláda príslušný ústavný zákon a zákonné opatrenia Predsedníctva FZ vykladala."

Z tohoto dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 9 Co 20/93-70 a vrátil vec na ďalšie konanie, pričom ho zaviazal svojim právnym názorom vydať finančnú sumu aj za veci uvedené v § 1 ods. 2 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Ústavný súd z príloh pripojených k návrhu skupiny poslancov, k vyjadreniu vlády Slovenskej republiky, ministerstva financií Slovenskej republiky, ako aj z materiálov vyžiadaných ústavným súdom od navrhovateľa a ďalších účastníkov konania ďalej zistil:

Vláda Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky bola, podľa § 4 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. splnomocnená po dohode s vládou Českej republiky a Slovenskej republiky upraviť podrobnosti a postup pri vykonávaní citovaného ústavného zákona.

Ústavný zákon nadobudol platnosť dňom rozoslania Zbierky zákonov, t. j. 15. decembra 1990 a účinnosť 1. januára 1991.

Zákonné opatrenie Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 177/1990 Zb. o niektorých opatreniach týkajúcich sa majetku politických strán, politických hnutí a spoločenských organizácií, v znení neskorších predpisov, ktorého účinnosť bola predĺžená do 31. marca 1991, nemožno ani per analogiam legis aplikovať pri nakladaní s majetkom bývalej Komunistickej strany Česko-Slovenska. Odo dňa účinnosti ústavného zákona, podľa § 5, sa na politické strany uvedené v § 1 ods. 1 ústavného zákona nevzťahuje zákonné opatrenie Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 177/1990 Zb..

V splnomocňovacom ustanovení ústavného zákona (§ 4) sa neuvádza, akou formou má vláda ČSFR upraviť podrobnosti a postup pri vykonávaní ústavného zákona.

Podľa pôvodného znenia vládneho návrhu tohoto ústavného zákona (tlač FZ 204) podmienky a spôsob prevodu vecí a majetkových práv mali upraviť zákony národných rád. V spoločnej správe výborov ústavno-právnych, pre plán a rozpočet, hospodárskych a výborov sociálnych a kultúrnych Snemovne ľudu a Snemovne národov Federálneho zhromaždenia ČSFR (tlač FZ 301) sa k forme úpravy uvádza, že "nie je jasné, čo a ako by tieto zákony riešili. Dáva sa preto na úvahu iné riešenie" (§ 4). Terajšie ustanovenie § 4 obsahovalo pôvodne iný text, ktorý sa v priebehu rozpravy zmenil tak, že k úprave má dôjsť nie po "prerokovaní", ale po "dohode" s republikovými vládami.

Vláda Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky zvolila na realizáciu ustanovenia § 4 ústavného zákona formu uznesenia, ktoré prijala po dohode s vládami Českej republiky a Slovenskej republiky 20. decembra 1990 pod číslom 901 s názvom "o schválení postupu na vykonanie ústavného zákona č. 496/1990 Zb. o navrátení majetku Komunistickej strany Československa ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky". V bode II. sa uvádza, že vláda schvaľuje postup pri prevzatí majetku podľa ústavného zákona, ktorý je uvedený v prílohe s úpravami a pripomienkami z rokovania. Príloha k uzneseniu vlády ČSFR č. 901/1990 s názvom "Postup a prevzatie majetku podľa ústavného zákona o navrátení majetku KSČ ľudu ČSFR", má dve časti.

Druhá časť prílohy uznesenia v úvodnej vete obsahuje text, podľa ktorého majetok, ktorý je podľa § 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. povinná vydať Komunistická strana Čiech a Moravy, Komunistická strana Slovenska Strana demokratickej ľavice a Komunistická strana Československa, prevezmú najneskoršie do 31. januára 1991 okresné úrady, v územnom obvode ktorých sa nachádzal orgán alebo organizačná zložka uvedených

politických strán k 31. decembru 1989. V odseku 1 sa uvádza, že okresné úrady prevezmú majetok a majetkové práva podľa stavu účtovníctva ku dňu 31. decembru 1989 na podklade zoznamov, v ktorých je vydávaný majetok presne popísaný, aby nemohlo dôjsť k jeho zámene, s uvedením nákupnej ceny a dátumu nákupu vecí s výnimkou:

hnutelných vecí, ktoré tvoria súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia (napr. stoly, stoličky, skrine, pohovky, písacie stroje).

Výška obstarávacej ceny týchto vecí, ktorá je podľa ústavného zákona jedným z ich identifikačných znakov nie je v texte uvedená.

V druhej časti prílohy uznesenia v odseku 4 sa uvádza, že "za chýbajúce veci, prípadne veci nadobudnuté za finančné prostriedky získané odpredajom vecí a majetkových práv, ktoré sú povinné orgány a organizačné zložky KSČM, KSS a KSČ vydať podľa stavu k 31. decembru 1989, sú uvedené politické strany povinné vydať peňažnú čiastku, zodpovedajúcu cene týchto vecí alebo majetkových práv ku dňu 31. decembru 1989".

Uvedené ustanovenie špecifikuje, na ktoré veci sa vzťahuje povinnosť vydania peňažnej sumy, ak ich nemajú povinné politické strany, ich orgány a organizačné zložky v držaní. Táto špecifikácia, vyplýva z formulácie "ktoré sú povinné orgány a organizačné zložky KSČM, KSS a KSČ v y d a ť podľa stavu k 31.12.1989".

Uznesenie vlády ČSFR č. 901 z 20. decembra 1990 ani jeho príloha neobsahujú ustanovenie, ktoré by upravovalo povinnosť vydať peňažnú sumu za tie veci, ktoré podľa ústavného zákona vydaniu nepodliehajú. V bode II. tohoto uznesenia vláda ČSFR poverila predsedu vlády zabezpečiť uverejnenie definitívneho znenia schváleného postupu v Zbierke zákonov. To sa však nestalo.

Vláda Českej a Slovenskej republiky po dohode s vládou Českej republiky a vládou Slovenskej republiky uznesením č. 611 z 30. septembra 1991 schválila "spresnenie postupu schváleného uznesením vlády ČSFR č. 901/1990 na vykonanie ústavného zákona č. 496/1990 Zb." (bod 1. písm. b uznesenia vlády ČSFR č. 611 z 30. septembra 1991). Spresnenie postupu na prevzatie majetku podľa ústavného zákona o navrátení majetku KSČ ľudu ČSFR schváleného vládou ČSFR č. 901 z 20. decembra 1990 je prílohou č. 1 k uzneseniu vlády ČSFR č. 611 30. septembra 1991. Podľa neho sa v časti II. mení v odseku 1 prvá odrážka takto:

" hnutelné veci, ktoré tvoria súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacia hodnota nebola vyššia ako 5 000 Kčs (predmety postupnej spotreby v používaní, materiál vedený

na účtoch 100 a 101 ako kancelárske potreby) povinné strany nevýdávajú. Pokiaľ však došlo po 1. januári 1990 k ich predaju, sú uvedené politické strany povinné získané finančné prostriedky odovzdať okresnému úradu".

Text prvej vety opäť nie je zhodný so znením ústavného zákona, lebo namiesto slov "obstarávacia cena" používa spojenie "obstarávacia hodnota". Uznesenie vlády ČSFR č. 611 z 30. septembra 1991 modifikovalo aj ods. 4 II. časti prílohy uznesenia vlády ČSFR č. 901 z 20. decembra 1990, pretože aj za tie veci, na ktoré sa nevzťahuje povinnosť ich vydať, je potrebné vydať peňažnú čiastku zodpovedajúcu cene týchto vecí ku dňu 31. decembru 1989. Pritom ustanovenie nerozlišuje medzi vecami hnutelnými a nehnuteľnými, ale používa pre ne jeden výraz "veci".

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal zo záveru, že uznesenia vlády (v danom prípade ide o interný normatívny akt, upravujúci vo všeobecnej podobe postup okresných úradov na preberanie majetku bývalej KSČ) neobsahujú všeobecne záväzné právne normy (nemajú povahu právneho predpisu) a sú platné a záväzné podľa povahy vecí, buď už okamihom schválenia alebo vyhlásením v Úradnej zbierke, či inou formou zverejnenia. Podľa § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 131/1989 Zb. o Zbierke zákonov v znení zákona č. 426/1991 Zb., v Zbierke zákonov sa vyhlasovali aj opatrenia vlády ČSFR, ak o tom rozhodla (aj keď tak ukladal bod III. uznesenia vlády ČSFR č. 901 z 20. septembra 1990, k publikovaniu nedošlo).

Stupňu záväznosti uznesenia vlády zodpovedá spôsob jeho oznámenia adresátom.

Uznesenie vlády môže upravovať správanie sa len tých subjektov, ktorým je adresované, a podľa ktorého sú tieto povinné sa správať. Nie je záväzné pre tie subjekty, voči ktorým smeruje správanie sa adresáta uznesenia vlády. Uznesenia vlády ČSFR č. 901 z 20. decembra 1990 a 611 z 30. septembra 1991 nezaväzujú preto povinné politické strany uvedené v § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Vláda svojim uznesením nemôže prekročiť medze všeobecne záväzného predpisu, ani nie je oprávnená (rovnako ani iné orgány štátnej správy) tieto predpisy vykladať. Takto treba chápať aj ustanovenie § 4 ústavného zákona. V prílohe uznesenia vlády ČSFR č. 901 z

20. decembra 1990 neboli dodržané tieto zásady v prípade tých vecí, ktoré nepodliehajú povinnosti vydania, pretože z tejto povinnosti boli vylúčené v š e t k y hnutelné veci tvoriace súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia bez ohľadu na výšku ich obstarávacej ceny (časť II. ods. 1 prvá zarážka). V prílohe č. 1 uznesenia vlády ČSFR č. 611 z 30. septembra 1991 bola táto časť prílohy uznesenia vlády č. 901 z 20. decembra 1990 nahradená novým textom, ktorého druhú vetu nemožno chápať inak ako rozšírenie textu ústavného zákona č. 496/1990 Zb.

Hoci návrh skupiny poslancov smeroval k výkladu celého § 1 ústavného zákona, Ústavný súd Slovenskej republiky podal výklad len tých ustanovení § 1, v ktorých bolo preukázané, že je vec sporná (čl. 128 Ústavy a § 45 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z.).

Spor medzi orgánmi zúčastnenými v konaní o výklad § 1 ústavného zákona nebol preukázaný, t.j. neexistuje, pri uplatňovaní § 1 odseku 2 ústavného zákona v súvislosti s výškou obstarávacej ceny hnutelných vecí tvoriacich súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia vo väzbe na ich množstvo (počet).

Z ustanovenia § 1 odseku 2 ústavného zákona jednoznačne vyplýva, že obstarávacia cena hnutelnej veci sa týka len jednotlivkej presne určenej veci identifikovateľnej nielen jej popisom, ale napr. aj evidenčným číslom, ktoré táto vec má v súpise majetku oprávneného subjektu.

Rovnaké kritériá pre určenie jednotlivých hnutelných vecí tvoriacich súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia obsahuje aj úprava vlády ČSFR týkajúca sa postupu preberania majetku a majetkových práv bývalej Komunistickej strany Česko-Slovenska (Príloha k uzneseniu vlády ČSFR č. 901 z 21. decembra 1990 Časť I. bod 1.), z ktorej vyplýva, že ide o jednotlivé veci, ktoré musia byť "v zoznamoch identifikovateľné ich presným popisom, aby nemohlo dôjsť k ich zámene, s uvedením obstarávacej ceny a dátumom obstarania veci". Len preto, že hnutelné veci tvoriace súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia boli z povinnosti vydania vyňaté, nebolo potrebné pri ich súpise túto úpravu použiť. V neskoršom postupe okresných úradov sa táto úprava uplatňovala (nebola zmenená uznesením vlády ČSFR č. 611 z 30. septembra 1991) pri požadovaní peňažnej sumy zodpovedajúcej obstarávacej ceny jednotlivkej presne identifikovateľnej veci.

Takto postupovali v konaní a rozhodovaní v sporoch o vydanie hnutel'nych vecí tvoriacich súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, prípadne peňažnej sumy zodpovedajúcej obstarávacej cene tejto veci.

Výklad Ústavného súdu Slovenskej republiky § 1 ods. 1, 2 a 3 ústavného zákona č. 496/1990 Zb. o navrátení majetku Komunistickej strany Česko-Slovenska ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len "ústavný zákon") vychádza z týchto záverov:

Ustanovenie § 1 ods. 1 ústavného zákona upravuje nasledovné skutočnosti vzťahuje sa na nehnuteľné a hnutel'né veci, peňažné prostriedky a majetkové práva, ktoré mala bývalá KSČ v držaní k 31. decembru 1989. Nevzťahuje sa teda na nehnuteľné veci a hnutel'né veci, peňažné prostriedky a majetkové práva, ktoré v držaní k tomuto termínu nemala, ani na tie nehnuteľné a hnutel'né veci, peňažné prostriedky a majetkové práva, ktoré nadobudli politické strany, ich orgány alebo organizačné zložky, uvedené v odseku 1 ústavného zákona po 30. decembri 1989. Na podporu tohto záveru uvádzame znenie dôvodovej správy k § 1 ústavného zákona (tlač FZ 301 a tlač FZ 204), v ktorom sa uvádza: "Bolo by v rozpore s princípmi právneho štátu, keby mal byť KSČ, resp. jej prípadným právnym nástupcom, odňatý i majetok, ktorý nadobudla po 23. januári 1990 (účinnosť zákona č. 15/1990 Zb. o politických stranách, ktorým bola KSČ "legalizovaná" a právne postavená na roveň ostatným politickým stranám a politickým hnutiam), nie však v rozpore so zákonom (členské príspevky, dary od volebného fondu, úhrada za odovzdané hlasy vo voľbách do zákonodarných zborov a pod.). Stav majetku KSČ k 23. januáru 1990 však zrejme nie je prakticky zistiteľný, najbližším použiteľným dátumom je 31. 12.1989, ku ktorému bola prevedená inventarizácia a súpis majetku. Pri navrhovanom znení § 1 by zostal nedotknutý aj majetok KSČ, ktorého zdrojom bol zisk z prevádzky podnikov a hospodárskych zariadení KSČ počínajúc 1. januárom 1990; vzhľadom k zmenám počas roku 1990 by však išlo o položku ekonomicky nevýznamnú."

Konkretizuje, o aký majetok ide, t. j. o nehnuteľné a hnutel'né veci, peňažné prostriedky a majetkové práva v držaní k 31. decembru 1989.

Označuje subjekty, ktoré sú povinné tento majetok bývalej KSČ vydať štátu Českej a Slovenskej Federatívnej Republike (ďalej len "štát"). Sú to Komunistická strana Čiech a

Moravy, Komunistická strana Slovenska Strana demokratickej ľavice a Komunistická strana Česko Slovenska.

Určuje lehotu, v ktorej má byť tento majetok vydaný, a to do 30 dní odo dňa účinnosti tohto ústavného zákona, t. j. od 1. januára 1991 do 30 dní.

Ustanovenie § 1 ods. 2 ústavného zákona je spresnením odseku 1, a pretože sa neodvoláva len na určitú časť odseku 1, treba ho chápať ako odvolanie na celý odsek 1. Ustanovenie odseku 2 teda upravuje, na ktoré veci sa celý odsek 1 nevzťahuje. Nevzťahuje sa na hnutelné veci, tvoriace súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia, ktorých obstarávacia cena nebola vyššia ako 5000 Kčs (ďalej "len kancelárske vybavenie do 5000 Kčs").

Aj keď § 1 ods. 1 ústavného zákona sa vo všeobecnosti vzťahuje na všetky hnutelné veci, ktoré bývalá KSČ mala v držaní, podľa odseku 1 v spojení s odsekom 2 sa z týchto hnutelných vecí "vynímajú" tie, ktoré majú povahu kancelárskeho vybavenia do 5000 Kčs. Zo spojenia odseku 1 s odsekom 2 vyplýva, že odsek 1 sa na tieto veci nevzťahuje. Ak sú v dôsledku uplatnenia odseku 2 tieto veci vyňaté z odseku 1, nevzťahuje sa na ne žiadna povinnosť vyplývajúca z ústavného zákona, viažuca sa k § 1 ods. 1 ústavného zákona.

Ustanovenie § 1 ods. 3 ústavného zákona upravuje ďalšiu povinnosť politických strán, ich orgánov a organizačných zložiek vymenovaných v § 1 ods. 1. Ak tieto nemajú veci a majetkové práva uvedené v odseku 1 ku dňu účinnosti ústavného zákona v držaní, sú povinné vydať do 30 dní odo dňa účinnosti tohto ústavného zákona štátu peňažnú sumu, zodpovedajúcu cene týchto vecí alebo majetkových práv, ktorú mali k 31. decembru 1989.

Povinnosť vydať peňažnú sumu sa nevzťahuje na tie veci alebo majetkové práva, ktoré už boli štátu vydané pred dňom účinnosti tohto zákona.

Pokiaľ ide o určitý okruh hnutelných vecí, existuje priama väzba medzi odsekom 1 a odsekom 3. Ide len o ten okruh hnutelných vecí, ktoré sú uvedené v odseku 1 a na ktoré sa tento odsek v plnom rozsahu aj vzťahuje, a ktorých určenie nie je zmenené žiadnym ďalším odsekom ustanovenia § 1 ústavného zákona. Okruh týchto hnutelných vecí zahrňuje z hľadiska ich druhového členenia

- a) hnutelné veci, ktorých obstarávacia cena nebola vyššia ako 5000 Kčs, ale netvorili súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia,

- b) hnutelné veci, ktorých obstarávacía cena bola vyššia ako 5000 Kčs a tvorili súčasť kancelárskeho a obdobného vybavenia,
- c) iné hnutelné veci.

Na tieto hnutelné veci sa povinnosť uvedená v § 1 ods. 1 ústavného zákona, t. j. povinnosť vydať veci, vzťahuje v plnom rozsahu; rovnako sa na ne vzťahuje povinnosť uvedená v odseku 3, t. j. povinnosť vydať peňažnú sumu za veci, zodpovedajúcu cene týchto vecí k 31. decembru 1989, ak nie sú v držaní označených subjektov ku dňu účinnosti ústavného zákona.

Iný právny režim však platí pre hnutelné veci, ktoré majú povahu kancelárskeho vybavenia do 5000 Kčs. Ako už bolo spomenuté, uplatnením § 1 ods. 2 ústavného zákona sú tieto veci z § 1 ods. 1 vyčlenené, čo jednoznačne vyplýva z dikcie "Ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje...". Ustanovenie § 1 ods. 1 ústavného zákona v spojení s odsekom 2 však súčasne jednotne určuje okruh hnutelných vecí, lebo iný spôsob určenia a ani iný okruh hnutelných vecí tento ústavný zákon neupravuje; používa ho v rámci celého ústavného zákona.

V ústavnom zákone nie je osobitne uvedený okruh tých hnutelných vecí, ktoré podliehajú povinnosti vydať peňažnú sumu zodpovedajúcu cene týchto vecí podľa § 1 ods. 3 ústavného zákona. Pokiaľ ide o vymedzenie predmetu plnenia, ku ktorému sa viaže táto povinnosť, odsek 3 sa odvoláva na odsek 1 bez toho, že by (pokiaľ ide o hnutelné veci) vylučoval uplatnenie odseku 2. Tento záver potvrdzuje v plnom rozsahu aj znenie dôvodovej správy k § 1 ods. 2 návrhu ústavného zákona (tlač FZ 301 a tlač FZ 204; k zmene navrhovaného znenia nedošlo), v ktorom sa uvádza, že "vylúčenie vecí uvedených v § 1 ods. 1 smeruje k tomu, aby povinnosť veci vydať, sa netýkala bežného vybavenia (písací stôl, písací stroj, bežné kancelárske potreby atď.)". Dôvodová správa sa však v ďalšom nezmieňuje o inom určení hnutelných vecí pre splnenie povinností v odseku 3, než ako je upravený v odseku 1 v spojení s odsekom 2, z čoho je zrejmé, že na účely ústavného zákona v celom jeho rozsahu treba aplikovať jednotne určený okruh hnutelných vecí.

Ustanovenie § 1 ods. 2 ústavného zákona precizuje rozsah hnutelných vecí, na ktoré možno odsek 1 aplikovať, je jeho spresnením na účely uplatňovania odseku 3. Je tomu tak aj preto, že z hľadiska systémového usporiadania § 1 je odsek 2 vložený pred odsek 3, ktorý teda treba vykladať s uplatnením odseku 1 a odseku 2.

Výslovná úprava v ústavnom zákone, o inom spôsobe než s uplatnením § 1 ods. 1 a ods. 2 ústavného zákona určenom okruhu hnutelných vecí, by bola dôvodom pre iný výklad, než je uvedený v predchádzajúcej časti odôvodnenia.

Hoci návrh skupiny poslancov smeroval k výkladu celého § 1 ústavného zákona, ústavný súd konštatuje, že ustanovenie odseku 4 na účely výkladu spornej veci nemá právny význam.

Ústavný súd Slovenskej republiky podľa § 45 až § 48 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 1994